

Geen doodlopende weg

Advies
voor contact met
uitgeprocedeerde
asielzoekers

Inhoudsopgave

Vooraf	3
Een doodlopende weg	5
De asielprocedure	6
Afgewezen, wat nu?	9
Handreikingen voor hulp	15
Hulp voor helpers	26
Bronvermeldingen	27

Voetnoot bij de term 'asielzoeker(s)' en 'ongedocumenteerden'

Asielzoekers: in deze brochure volgen we het gangbare spraakgebruik en gebruiken we deze naam voor vluchtelingen die een asielaanvraag gaan indienen, hebben lopen of zijn afgewezen. Ongedocumenteerden: vreemdelingen die illegaal in Nederland verblijven.

Vooraf

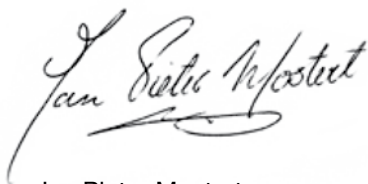
Jezus ging regelrecht af op mensen die maatschappelijk volledig verstoten waren: mensen die maatschappelijk aan de rand leefden door ziekte, handicap, armoede of vreemdelingschap. Uitgeprocedeerde asielzoekers lijken in veel opzichten op deze mensen.

Als je als christen of kerk te maken krijgt met een uitgeprocedeerde asielzoeker, dan word je geconfronteerd met moeilijke vragen:

- Moet deze persoon de overheid gehoorzamen of moet hij hier blijven omdat hij – zoals hij vaak aangeeft – levensgevaar loopt?
- Een mens is en blijft een mens, voor God evenveel waard als ik. Hoezo illegaal?
- Help ik wel écht als ik iemand al of niet tijdelijk help, of verleng ik alleen valse hoop?

Deze brochure geeft geen pasklare antwoorden. De asielprocedure wordt beschreven, er staan handreikingen in die helpen bij het bepalen van een goede houding en de brochure geeft praktische tips.

Het allerbelangrijkste is om voor deze mensen in zeer lastige situaties niet weg te lopen. Durf te kijken in de ogen van deze medemensen. Gebruik je hart. Gebruik je verstand. Bid, werk en volg je liefdevolle Heiland die pijnlijke situaties nooit uit de weg ging.

Jan Pieter Mostert
Directeur stichting Gave

Bahereh (43) is in Iran tot geloof gekomen. Ze wil zich graag laten dopen maar omdat dat in Iran gevaarlijk is, besluit zij naar Nederland te gaan, waar een zus van haar woont. Haar man geeft haar aan bij de Iraanse politie. Leden van de huiskring die ze bezoekt heeft worden gearresteerd. Bahereh vindt terugkeren naar Iran daarom te gevaarlijk. Toch wordt haar asielaanvraag afgewezen. Nu verblijft zij in de bed-bad-broodopvang van stichting INLIA in Groningen. Ze hoopt dat haar advocaat met nieuwe documenten de IND kan overtuigen dat ze in Iran gevaar loopt. „Blijkbaar vindt God het nu nog niet de tijd voor mij om hier een verblijfsvergunning te krijgen. Ik geloof dat Hij me zal helpen om een weg te vinden waarlangs ik verder kan.”

Een doodlopende weg

U bent een tijd met iemand opgetrokken. Op allerlei manieren hebt u geprobeerd hem gastvrijheid te bieden, hem wegwijs te maken in het dagelijks leven en te helpen. Samen met hem hebt u gehoopt op een positieve beslissing op zijn asielaanvraag. Nu is deze beslissing toch negatief uitgevallen. Zijn alle inspanningen nu voor niets geweest? Hoe kunt u de uitgeprocedeerde asielzoeker nu nog helpen? Wat betekent het bijbelse gebod tot naastenliefde en gastvrijheid nu? U kunt voor moeilijke vragen en dilemma's komen te staan.

We moeten een antwoord geven, ik kan niet weggijken. De Heere Jezus is onze Redder, maar ook het grote Voorbeeld. Ik kijk naar wat Hij heeft gedaan en Hij deed niet anders dan mensen helpen. En daarom mogen wij zijn voorbeeld volgen. Je ziet het en het raakt je. En dan is de volgende vraag: wat moet er gebeuren? Wat moet ik doen? Dat zijn megavragen.'

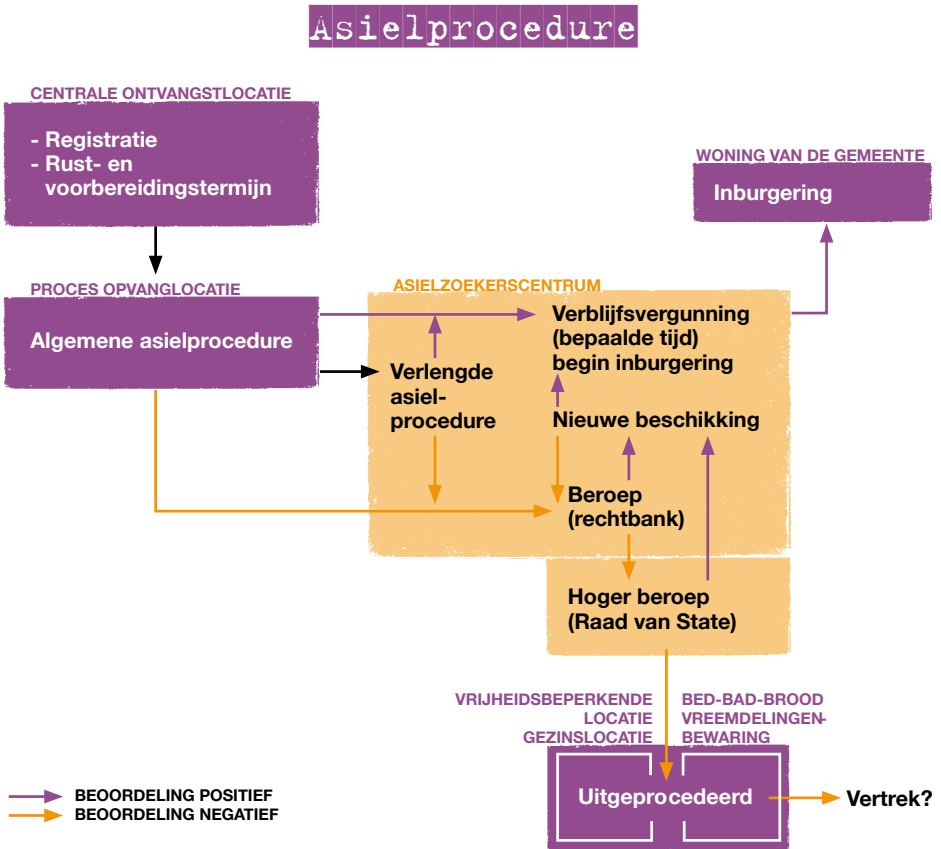
Krijn de Jong, vrijwilliger

In deze brochure laten we zien wat u kunt doen voor een uitgeprocedeerde asielzoeker. Voorafgaand daaraan beschrijven we hoe de asielprocedure verloopt en welke criteria de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) hanteert bij de beoordeling van een asielaanvraag. Ook gaan we in op de vraag welke scenario's er zijn nadat een asielaanvraag is afgewezen.

Dit soms wat complexe juridische verhaal vertellen we u, om een volledig beeld te geven van de procedure waar de vluchteling doorheen gaat bij het aanvragen van asiel in Nederland.

De asielprocedure

Het onderstaande schema geeft de normale gang van zaken van de asielprocedure weer.

De algemene en de verlengde asielprocedure

Zodra iemand in Nederland aankomt en aangeeft dat hij asiel wil aanvragen wordt hij opgevangen in de *centrale ontvangstlocatie* in Ter Apel. Daar wordt hij geregistreerd, medisch onderzocht en voorbereid op de procedure. Na een à twee weken verhuist de asielzoeker naar een *proces opvanglocatie*. Daar krijgt hij hulp van VluchtelingenWerk. Hier wordt hij ook voor het eerst in contact gebracht met een advocaat die hem tijdens de procedure zal bijstaan. Bij een grote toestroom van asielzoekers kan het voorkomen dat een asielzoeker enkele maanden doorbrengt in een noodopvangvoorziening voordat de eigenlijke asielprocedure begint.

Na enkele dagen gaat de procedure officieel van start. De *algemene asielprocedure* duurt acht werkdagen. De asielzoeker krijgt hierbij te maken met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). In het zogenaamde *nader gehoor* krijgt de asielzoeker gelegenheid om te vertellen waarom hij gevlucht is en waarom hij vindt dat hij niet veilig kan terugkeren naar zijn land.

Als de IND besluit om asiel te verlenen, wordt de asielzoeker overgeplaatst naar een *asielzoekerscentrum* (azc) waar hij kan verblijven totdat er een woning voor hem beschikbaar is. Als de IND het verhaal van de asielzoeker niet geloofwaardig vindt, stuurt zij een voornemen tot afwijzing van zijn asielaanvraag. De asielzoeker bespreekt dit met zijn advocaat. Deze schrijft vervolgens een zienswijze, waarin hij aangeeft waarom de asielzoeker het niet eens is met het voornemen. Op basis daarvan kan de IND besluiten om de asielzoeker toch een verblijfsvergunning toe te kennen. Zij kan echter ook reageren met een afwijzende *beschikking*.

In sommige situaties wordt de *verlengde asielprocedure* gevolgd, bijvoorbeeld wanneer de IND de asielzoeker nog een keer wil spreken om onderdelen van het verhaal helderder te krijgen, of als er meer tijd nodig is voor onderzoek in het land van herkomst. Deze procedure wordt ook gehanteerd als iemand vanwege ziekte niet meteen gehoord kan worden en bij asielzoekers jonger dan dertien jaar die niet met een ouder gezinslid zijn meegereisd. Deze procedure duurt zes maanden, maar kan verlengd worden tot een jaar. Gedurende die tijd krijgt de asielzoeker opvang in een azc.

De beoordeling van de asielaanvraag

Volgens de Nederlandse asielregels komt iemand in aanmerking voor asiel wanneer hij gegronde vrees heeft voor onmenselijke behandeling bij terugkeer. De IND beoordeelt dit in twee stappen. Allereerst toetst zij hoe aannemelijk het is dat de asielzoeker onmenselijke behandeling heeft te vrezen. Dit geldt bijvoorbeeld:

- als hij reeds is blootgesteld aan onmenselijke behandeling in het land van herkomst en herhaling verwacht kan worden;
- als hij gezocht wordt wegens ongewenste politieke, religieuze of andere uitingen;
- als hij risico loopt bij ontdekking van dergelijke activiteiten;
- als hij risico loopt vanwege gebeurtenissen na vertrek uit het land van herkomst (bijv. bij bekering tot het christelijk geloof).

Ten tweede beoordeelt de IND hoe ernstig de behandeling is waar iemand voor heeft te vrezen. Een boete is geen reden voor asiel, marteling wel.

Als de IND het risico op onmenselijke behandeling als niet aannemelijk of niet zwaarwegend genoeg beschouwt, zal zij de asielaanvraag afwijzen. De asielzoeker moet dan binnen 28 dagen het land verlaten. Gedurende deze vertrektermijn krijgt de asielzoeker nog wel opvang in een azc.

Andere redenen tot afwijzing kunnen zijn:

- de asielzoeker is via een ander Europees land Europa binnengekomen of heeft voor dat land een visum – volgens de zogeheten ‘Dublinverordening’ is dat land dan verantwoordelijk voor de asielaanvraag;
- de asielzoeker heeft niet meegewerkt aan het onderzoek voor de beoordeling voor zijn aanvraag;
- de asielzoeker heeft valse informatie (bijv. een valse identiteit) gegeven;
- de asielzoeker wordt verdacht van oorlogsmisdaden.

‘Terwijl je casus doorgrondig onderzocht wordt en alles wat je vertelt in twijfel wordt getrokken, word je geforceerd om traumatische ervaringen te herbeleven. Je geloofwaardigheid wordt keer op keer getest en je voelt de menselijkheid je ontnomen worden. Je ervaringen, jouw reden om asiel aan te vragen, wie je bent als persoon, alles is een groot vraagteken.’

Lúcia, vluchteling

Afgewezen, wat nu?

Wanneer een asielaanvraag is afgewezen, is dat voor een asielzoeker een enorme klap. Boosheid, teleurstelling, angst en wanhoop zijn gevoelens waar mee hij worstelt. Wat moet er nu gaan gebeuren? Na de afwijzing zijn er diverse scenario's mogelijk. Een asielzoeker kan tegen de afwijzing in beroep gaan. Als dat geen succes heeft, is er misschien een nieuwe asielaanvraag mogelijk. Maar vaak rest er niets anders dan zich voor te bereiden op vertrek uit Nederland.

Beroepsmogelijkheden

Beroep bij de rechtbank

Binnen één of vier weken (afhankelijk van de reden van afwijzing) kan de asielzoeker via zijn advocaat in beroep gaan tegen de afwijzing. De IND kan daarop reageren met een verweerschrift. Er wordt een rechtszitting gehouden, waarbij de rechter nadere vragen kan stellen en zowel de advocaat als de IND een toelichting kunnen geven. Ook kan de advocaat verzoeken om getuigendeskundigen te horen. Na de zitting wordt als regel het onderzoek gesloten. De asielzoeker mag de uitspraak van de rechtbank vaak in het azc afwachten.

Als het beroep van de asielzoeker door de rechtbank gegrond wordt verklaard betekent dit niet dat hij nu asiel krijgt, maar alleen dat de IND een nieuw besluit moet nemen en daarbij de uitspraak van de rechtbank moet laten meewegen. Dit besluit mag de asielzoeker altijd in Nederland afwachten. Ook houdt of krijgt hij weer recht op opvang. Als de rechtbank het beroep van de asielzoeker ongegrond verklaart moet hij alsnog Nederland verlaten. Hij mag dan soms nog 28 dagen op het azc blijven.

Hoger beroep bij de Raad van State

Zowel de asielzoeker als de IND kunnen in hoger beroep gaan bij de Raad van State tegen de uitspraak van de rechtbank. Wanneer de IND in hoger beroep gaat, mag de asielzoeker dit in Nederland afwachten. Maar wanneer het de asielzoeker is die in hoger beroep gaat, moet de asielzoeker toch binnen de gestelde tijd Nederland verlaten, ook als de Raad van State meer tijd nodig heeft. Als de asielzoeker binnenkort uitgezet gaat worden, kan de advocaat een voorlopige voorziening aanvragen. Als die wordt toegekend, dan mag de asielzoeker de uitspraak toch in Nederland afwachten en heeft hij weer recht op opvang in een azc.

De Raad van State bekijkt meestal alleen of de rechtbank haar werk goed heeft gedaan en of de uitspraak in lijn is met uitspraken in vergelijkbare zaken. Informatie die bij de rechtbank niet bekend was wordt daarbij niet meegenomen. Het heeft dus geen zin om na de uitspraak van de rechtbank nog te vragen om aanvullende informatie of een nieuw expertiserapport.

Bij een positieve beslissing van de Raad van State moet de IND weer een nieuw besluit nemen. De asielzoeker krijgt dan opnieuw recht op opvang. Bij een negatieve uitkomst is de asielzoeker 'uitgeprocedeerd' en moet hij Nederland verlaten.

Een klacht bij het Europese Hof voor de rechten van de mens

Soms er is sprake van een zodanige schrijnende situatie, dat overwogen kan worden een klacht in te dienen bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Om de behandeling daarvan in Nederland te mogen afwachten dient de advocaat een 'interim measure' (voorlopige voorziening) aan te vragen, maar dat kan pas als er dreiging is van uitzetting. Als dat toegekend wordt mag Nederland de asielzoeker niet uitzetten totdat er uitspraak is gedaan.

Opvang tijdens beroepsprocedures

Uit het bovenstaande blijkt wel dat de regelgeving rond opvang ingewikkeld is. Soms is er wel recht op opvang, soms niet. Eerst moet de asielzoeker de opvang verlaten en later, als uitvloeisel van de beroepsprocedure, mag hij weer terugkomen. Wel moet de asielzoeker zichzelf melden bij het COA om weer opvang te krijgen. Voor vragen hierover kunt u het beste contact opnemen met VluchtelingenWerk.

Een nieuwe asielaanvraag

Soms zijn er mogelijkheden voor een nieuwe asielprocedure. Hierbij moet dan wel sprake zijn van nieuwe feiten of omstandigheden. Dit kunnen zijn:

- een verslechtering van de situatie in het land van herkomst – bijvoorbeeld een ongunstige machtswisseling of escalatie van de oorlog;
- een wijziging in het asielbeleid – bijvoorbeeld als de bevolkingsgroep waar de asielzoeker toe behoort wordt aangewezen als risicogroep;
- een verandering in de persoonlijke omstandigheden van de asielzoeker – bijvoorbeeld in geval van bekering tot het christelijk geloof.

Als er sprake is van een bekering tot het christelijk geloof, moet deze wel dateren van na de eerste aanvraag, anders geldt dit niet als ‘nieuw feit’. De juridische afdeling van Gave kan helpen bij het documenteren hiervan.

Reza is al tijdens de eerste aanvraag tot bekering gekomen maar hij meldt dit pas nadat hij in de eerste procedure uitgeprocedeerd is geraakt. Daarom oordeelt de IND dat zijn bekering niet oprecht is of dat Reza kennelijk niet echt vreest voor vervolging. Zijn aanvraag wordt zonder inhoudelijke beoordeling afgewezen en Reza moet Nederland direct verlaten.

De gang van zaken bij een nieuwe asielaanvraag wijkt af van die bij een eerste aanvraag. Een belangrijk verschil is dat de asielzoeker geen recht heeft op opvang. Pas als hij uitgenodigd wordt om zijn nieuwe aanvraag toe te lichten, kan hij zich de dag voor het gehoor melden bij de proces opvanglocatie. In geval van afwijzing moet de asielzoeker meteen het land verlaten. Een eventueel beroep mag ook niet in Nederland afgewacht worden.

Deze procedure is ook korter. Een positieve beslissing kan al op de eerste dag genomen worden en een afwijzing binnen drie dagen. Maar ook een uitgebreidere behandeling in de algemene procedure of in de verlengde procedure is mogelijk. In het laatste geval mag de asielzoeker weer op een azc verblijven.

Vertrek of terugkeer

Een asielzoeker van wie de asielaanvraag wordt afgewezen krijgt een 'terugkeerbesluit' opgelegd door de IND. Hierin is ook bepaald wanneer iemand uit Nederland moet vertrekken, hetzij direct, hetzij binnen 28 dagen. Deze vertrektermijn is afhankelijk van de reden tot afwijzing.

De Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) neemt de regie bij het vertrek van de asielzoeker. De begeleiding is erop gericht dat de asielzoeker zelfstandig vertrekt. Hij kan hulp krijgen in de vorm van een ticket, een startbedrag of goederen. Deze hulp is georganiseerd in diverse 'terugkeerprojecten', die worden uitgevoerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en andere hulporganisaties.

Bij weigering om mee te werken aan vertrek wordt geprobeerd de asielzoeker gedwongen uit te zetten, zonder bovengenoemde hulp. Bovendien kunnen er 'toezichtmaatregelen' worden genomen om het vertrek te bevorderen, zoals een meldingsplicht, een borgsom of een gebiedsbeperking. Als het niet mogelijk is om toezichtmaatregelen op te leggen kan de asielzoeker in vreemdelingenbewaring gesteld worden.

In de praktijk lukt het vaak niet om Nederland binnen 28 dagen te verlaten. Hij kan dan nog maximaal twaalf weken opvang krijgen in een 'vrijheidsbeperkende locatie', mits hij meewerkt aan zijn vertrek. Minderjarigen mogen niet op straat gezet worden. Daarom krijgt een gezin met minderjarige kinderen opvang in een gezinslocatie totdat het jongste kind 18 jaar is geworden.

Bij vertrek uit Nederland gaat het meestal om terugkeer naar het land van herkomst. Maar soms is emigratie naar een ander land een optie, als er uitzicht is dat de asielzoeker zich daar permanent zal kunnen vestigen. De IOM kan hierover adviseren.

In bijzondere omstandigheden kan de DT&V afwijken van de normale gang van zaken:

- Medische redenen – Er kunnen medische redenen zijn waardoor het onverantwoord is om te reizen. In dat geval kan het vertrek opgeschort worden totdat de gezondheidssituatie wijzigt. Het gaat hier om tijdelijk rechtmatig verblijf in Nederland, niet om een verblijfsvergunning.
- Buiten schuld – Soms kan een uitgeprocedeerde asielzoeker eenvoudigweg niet terugkeren naar zijn land van herkomst, ondanks dat hij meewerkt aan zijn vertrek, en kan hij ook niet uitgezet worden. Bijvoorbeeld als dat land de

benodigde documenten niet wil verstrekken of weigert de asielzoeker zelf terug te nemen. Soms is het onmogelijk te bewijzen dat iemand staatsburger is van zijn land van herkomst. In die gevallen kan een asielzoeker in aanmerking komen voor een (tijdelijke) verblijfsvergunning op grond van het buitenschuld criterium.

Er zijn ook bepaalde doelgroepen waarbij de DT&V een afwijkende werkwijze hanteert:

- Alleenstaande minderjarige vreemdelingen – Zij kunnen alleen vertrekken als er in het land van bestemming adequate opvang voor hen is. Bestaat die mogelijkheid niet, dan mogen zij tot hun achttiende in Nederland blijven. Daarna moeten zij alsnog zelfstandig vertrekken.
- Ongedocumenteerden met strafblad – Als er na afloop van hun gevangenisstraf nog geen reisdocument voor hen is, kunnen zij in vreemdelingenbewaring worden gesteld.
- Slachtoffers van mensenhandel – Als zij meewerken aan vervolging van daders kunnen zij een tijdelijke verblijfsvergunning krijgen voor de duur van het gerechtelijk onderzoek. Bij terugkeer naar het land van herkomst komen zij in aanmerking voor extra begeleiding.
- Vreemdelingen die medische begeleiding nodig hebben – Zij komen in aanmerking voor extra begeleiding voorafgaand aan en tijdens de reis naar het land van herkomst.

Op straat

Een moeilijke situatie ontstaat als een asielzoeker op straat komt te staan, soms zelfs als er nog een procedure loopt.

- Uitgeprocedeerden hebben geen recht meer op voorzieningen van het COA. Zij kunnen soms nog wel voor de nacht onderdak vinden (bed-bad-brood), maar overdag moeten ze buiten doorbrengen.
- Iemand heeft een hoger beroep lopen bij de Raad van State maar mag dit niet in Nederland afwachten.
- Iemand heeft asiel gekregen in een ander land, maar wordt daar verder niet geholpen en zoekt daarom zijn heil in Nederland. Zijn asielaanvraag wordt niet ontvankelijk verklaard. Als het een niet-EU-land betreft krijgt hij een vertrektermijn van 28 dagen. Gedurende die vertrektermijn mag hij in Nederland verblijven maar heeft hij geen recht op opvang.
- Iemand is in vreemdelingenbewaring geplaatst omdat hij onvoldoende meewerkt aan zijn vertrek, maar de overheid is niet in staat hem uit te zetten. De detentieperiode kan dan maandenlang duren, waarna de asielzoeker alsnog op straat wordt gezet.
- Ook als iemand meewerkt aan zijn vertrek is er niet altijd uitzicht op terugkeer, zelfs niet na twaalf weken in een vrijheidsbeperkende locatie. Dan worden mensen vaak alsnog op straat gezet.
- Als iemand op grond van verdenking van oorlogsmisdaden geen recht heeft op een verblijfsvergunning, maar gevaar loopt in het land van herkomst.

Handreikingen voor hulp

Wat kunt u hier als vrijwilliger nu betekenen? In deze wirwar van regels ziet u een mens, die uitgeprocedeerd is, boos is, teleurgesteld is, niet weet wat hij nu moet doen. Hoever kunt u gaan in het bieden van hulp? Welk licht werpt de Bijbel daarop?

Bijbelse noties

Gods leiding

De Bijbel laat zien dat Gods weg met mensen anders kan gaan dan wij denken of wensen. God leidt ons soms via allerlei omwegen of zelfs schijnbaar doodlopende wegen. We kunnen denken aan Jozef die in Egypte terecht kwam door de kwade plannen van zijn broers en in de gevangenis belandde, maar vervolgens zijn volk van grote dienst kon zijn (Genesis 37-47). In het Nieuwe Testament zien we dat de eerste christenen zwaar vervolgd werden, maar dat op die manier ook het evangelie overal verkondigd werd (Handelingen 8: 1-8).

In de Bijbel zien we hoe mensen in Gods naam opstaan tegen de overheid en opkomen voor recht jegens de zwakken. Denk aan de confrontatie die Elia aangaat met Achab na de moord op Naboth (1 Koningen 21), of aan de profetische kritiek van Amos en Ezechiël op het volk en zijn leiders die de zwakken onderdrukken (Amos 5 en 8, Ezechiël 34)

In elke situatie moeten we dus zoeken naar Gods leiding. Gebed is daarin erg belangrijk, alleen en samen met andere christenen. Vraag God te laten zien welke weg Hij met de asielzoeker wil gaan en hoe u daarbij kunt helpen. Bid ook samen met de asielzoeker, als hij christen is. Maar ook als dat niet het geval is kunt u vragen of u samen met hem mag bidden. Als de weg voor de asielzoeker toch terugkeer inhoudt mogen we bidden dat God daarbij de weg baant, hem zal beschermen en voor hem zal zorgen.

Naasteliefde en gastvrijheid

Het bijbelse gebod om onze naaste lief te hebben is niet afhankelijk van iemands status of dossier. De Bijbel roept ons ook op om gastvrij te zijn en goed te doen aan vreemdelingen en in het bijzonder aan broeders en zusters in het geloof. Maar de manier waarop we aan die opdracht gehoor geven kan er in de nieuwe situatie wel anders uitzien. Dat is pittig en vraagt wijsheid en gebed.

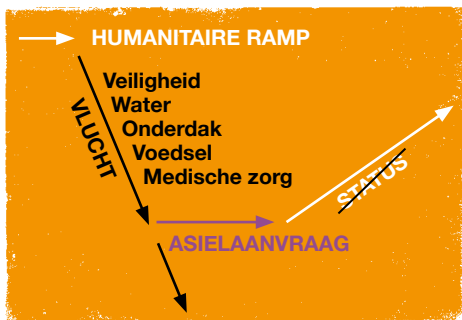
Concrete hulp

Allereerst is belangrijk dat er vertrouwen is tussen de asielzoeker en u. Veel asielzoekers vinden het, na alles wat er gebeurd is, heel moeilijk om andere mensen en instanties te vertrouwen. Pas als hij ervaart dat u te vertrouwen bent zal de asielzoeker ervoor open staan om hulp te ontvangen.

Na een periode in het azc komt Mohammad terecht in de criminaliteit en belandt zelfs in de gevangenis. Na zijn vrijlating neemt hij contact op met zijn broer die christen is en met een kerk. In een visioen ontmoet hij Jezus. Hij laat zich dopen en gaat voortaan als Joshua door het leven. Hij maakt een sterke geloofsgroei door, bezoekt een bijbelschool en wordt leider van een bijbelstudiegroep. Omdat hij uitgeprocedeerd is, keert hij terug naar zijn vaderland. "Ik zie er tegenop. Maar God gaat mee. Ik heb maar één droom: een kerk leiden in Djibouti."

Maar met welke hulp is hij het meeste gediend? De afgebeelde figuren laten zien dat de asielzoeker op zijn vlucht aanvankelijk in een neerwaartse lijn terecht kwam. Primaire levensbehoeften als voedsel en onderdak vielen weg. Tijdens de asielprocedure trad er een zekere stabilisatie op. Hij hoopte op een verblijfsvergunning en daarmee een nieuwe toekomst in Nederland. Maar nu hij is uitgeprocedeerd, is die hoop afgesneden en is de asielzoeker opnieuw in een neerwaartse lijn terechtgekomen. Hoe kunt u de asielzoeker helpen om aan toekomstperspectief te gaan werken?

UITGEPROCEDEERD

DE WEG OMHOOG?

‘De kerk kan geen verblijfsvergunning geven, maar wij kunnen wel mensen over God vertellen. Veel christenen gaan uit medelijden dingen beloven die zij niet kunnen waarmaken of dingen doen die zij niet kunnen volhouden. Maar het is niet het einde van de wereld als een asielzoeker terug moet, want God gaat met hen mee. Hij heeft alle macht.’
Haithm, Evangelie & moslims

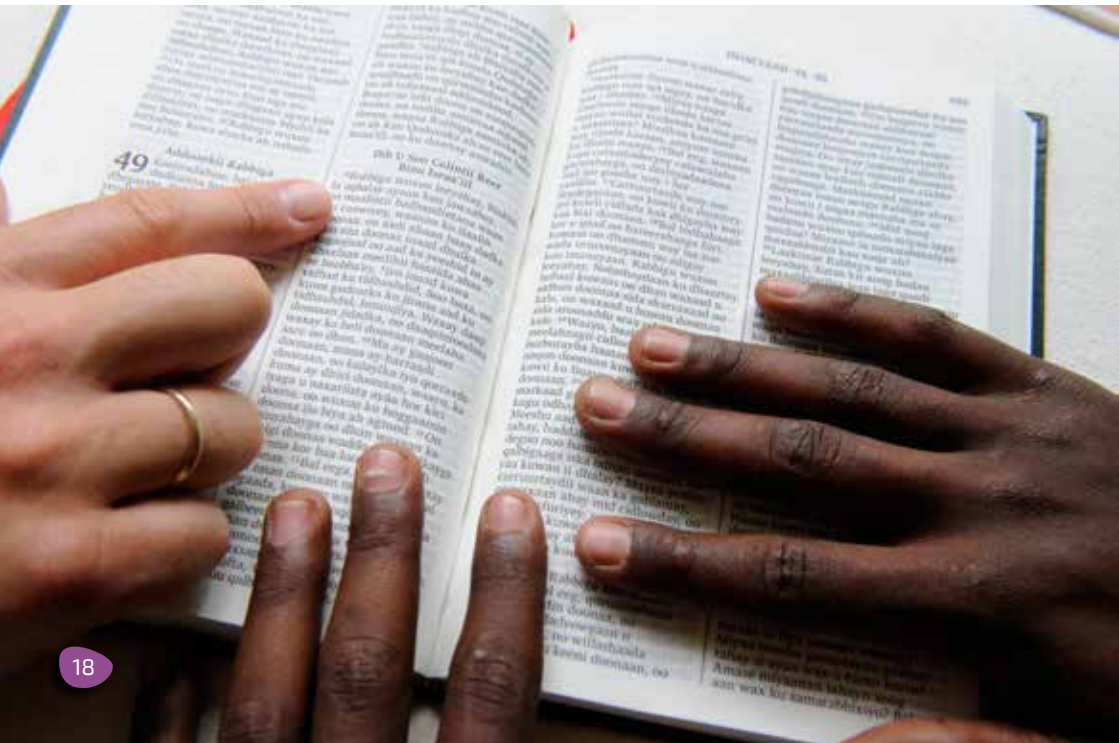
Er zijn verschillende mogelijkheden voor hulpverlening, zoals hulp bij terugkeer of het bieden van tijdelijk onderdak. Hierbij noemen we enkele belangrijke basisrechten waar uitgeprocedeerde asielzoekers aanspraak op kunnen maken.

Hulp bij vertrek uit Nederland

Het is begrijpelijk dat u een asielzoeker met wie u een relatie hebt opgebouwd van harte gunt om in Nederland te mogen blijven. Maar we moeten er ook eerlijk in zijn dat dit niet altijd kan, ook al vindt u dat nog zo moeilijk.

Wanneer er voor de asielzoeker geen uitzicht is op een toekomst in Nederland, is hij er het meeste mee gediend als u hem helpt om op een goede manier terug te keren. Een leven in de illegaliteit biedt op termijn geen toekomst. Maar denk niet dat 'alles voor niets' is geweest. De periode waarin u met de asielzoeker opgetrokken bent, is van grote waarde. Ook het samen nadenken over terugkeer en het zoeken van Gods leiding daarbij is waardevol. Terugkeer gaat niet buiten God om, het kan juist deel uitmaken van Gods plan. Mensen die tot bekering zijn gekomen kunnen het Evangelie brengen aan landgenoten die de boodschap van Gods genade in Jezus Christus nog nooit gehoord hebben.

Davit, een Armeense christelijke asielzoeker uit Syrië, krijgt geen verblijfsvergunning, omdat hij in aanmerking komt voor het staatsburgerschap van Armenië. Een betrokken vrijwilliger neemt contact op met Gave. Hij vindt dat Davit niet naar Armenië gestuurd kan worden omdat hij daar nog nooit geweest is. Maar de medewerker van Gave geeft hem een wedervraag ter overweging: "In Nederland is hij toch ook niet eerder geweest?"

Voordat de asielzoeker weer terug gaat zijn er allerlei belemmeringen te overwinnen. Deze kunnen van psychische, emotionele of sociale maar ook van praktische aard zijn:

- Gebrek aan motivatie en initiatief
 - De asielzoeker heeft vaak ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt. Tijdens zijn vlucht heeft hij bovendien alles wat belangrijk is voor zijn identiteit en gevoel van eigenwaarde (land, familie, werk, bezit) moeten achterlaten. Daardoor verkeert hij in een meervoudig rouwproces. Bovendien is de asielprocedure voor de asielzoeker een periode van langdurige onzekerheid, waarbij zijn lot volledig in handen van anderen ligt. Tenslotte is er ook vaak sprake van lichamelijke en psychische klachten zoals depressie. Dat is niet verwonderlijk als de asielzoeker elk gevoel van regie over zijn eigen leven kwijt is.
- Schaamte – De asielzoeker schaamt zich misschien tegenover zijn familie omdat hij hen voor zijn gevoel eerst in de steek heeft gelaten en nu met lege handen terug moet keren. Vaak zijn er schulden gemaakt bij de familie of de gemeenschap om de reis te bekostigen.
- Een gebrekkig sociaal netwerk – Door de langdurige afwezigheid van de asielzoeker is zijn sociaal netwerk in het land van herkomst mogelijk verzwakt of (zo goed als) verdwenen. Ook als er nog wel contacten zijn, spreekt het nog niet vanzelf dat hij kan rekenen op een warm onthaal.
- Het is vaak erg moeilijk om aan reis- en identiteitspapieren te komen.

Daarom moet er in positieve zin gewerkt worden aan perspectief. Daarbij gaat het vooral om het opbouwen van een netwerk, het vinden van huisvesting en het werken aan een manier om te voorzien in het levensonderhoud.

- Opbouw van een sociaal netwerk – zijn er nog familieleden in het land van herkomst met wie contact gelegd kan worden? Was de asielzoeker lid van

Tamara wordt in Georgië mishandeld en ze vlucht naar Nederland. Haar asielaanvraag wordt afgewezen. In een baptistengemeente komt ze tot geloof. Omringd door het gebed van de gemeente keert Tamara terug naar haar geboorteland. Nu laat ze haar volk de liefde van Jezus zien, onder andere door kinderkampen te organiseren. De gemeente in Nederland ondersteunt haar werk in gebed en in praktisch opzicht. Irene, vriendin van Tamara: "Het was voor ons onvoorstelbaar dat Tamara geen status kreeg en terug moest, maar haar verblijf in Nederland was een opstapje om als evangelist in haar eigen land te mogen werken."

een kerk waarmee contact gezocht kan worden? Als dit niet het geval is, kan er misschien contact gelegd worden via kerkelijke organisaties of NGO's met internationale contacten.

- Wonen – als er contacten zijn, kunnen deze ingeschakeld worden bij het zoeken naar mogelijkheden van (tijdelijke) huisvesting. Kan de asielzoeker tijdelijk bij familie inwonen? Kan er op een stuk grond van familie iets (bij)gebouwd worden en kun je dat als kerk sponsoren?
- Werk – welke kwaliteiten en vaardigheden heeft de asielzoeker waarmee hij in zijn onderhoud zou kunnen voorzien? Ook hierbij kunnen contacten ter plaatse ingeschakeld worden. Misschien zijn er ook Nederlandse bedrijven actief in het land van herkomst. Is het mogelijk een microkrediet of gereedschap mee te geven?

Zowel bij het overwinnen van blokkades als bij het werken aan perspectief is professionele begeleiding nodig. Organisaties zoals IOM, INLIA en Solid Road, kunnen daarbij helpen. Als vrijwilliger kunt u een ondersteunende rol spelen. Sta naast de asielzoeker, maar zorg dat u niet de verantwoordelijkheid van hem overneemt. Om succesvol terug te kunnen keren is het van cruciaal belang dat de asielzoeker zelf de regie over zijn leven oppakt.

INLIA heeft bijvoorbeeld het Transithuis. Dat is een opvanghuis voor asielzoekers van wie eerdere terugkeerpogingen gefaald hebben. Het Transithuis helpt de bewoners om de belemmeringen voor terugkeer in kaart te brengen, deze te overwinnen en een veilige hervestiging te realiseren. De bewoner wordt gestimuleerd om zelf de regie van zijn zaak in de hand te nemen. Het Transithuis biedt ook voorzieningen (leefgeld, een fiets, telefoon en internet) omdat iemand die op straat vecht om te overleven niet kan werken aan terugkeer. De

Meneer C. uit Mali leeft in de marge van de illegaliteit. Ieder moment kan hij worden aangehouden en iedere dag moet hij zien te overleven van wat anderen kunnen missen. Hij is tot de overtuiging gekomen dat hij terug moet naar Mali om daar zijn leven weer op te pakken. Een verblijf in het Transithuis helpt om tot rust te komen en zijn reisdocumenten te regelen in samenwerking met INLIA en de ambassade. Na zijn aankomst in Mali belt meneer C. op om te zeggen dat hij goed is aangekomen en aan de slag gaat om zijn leven op te bouwen.

bewoners krijgen intensieve professionele begeleiding waarbij gezocht wordt naar het voorzien in inkomen, woonruimte en gezondheidszorg in het land van herkomst.

Stichting Solid Road helpt ook uitgeprocedeerde asielzoekers bij terugkeer naar hun land van herkomst. Zij doet dit in Nederland door mensen vaktrainingen te geven en door mensen te koppelen aan een partnerorganisatie in het land van herkomst.

Om tot een positieve houding tegenover terugkeer te komen helpt het om verhalen te delen van asielzoekers die succesvol zijn teruggekeerd.

Tijdelijke opvang

Mensen zonder verblijfsvergunning mogen een woning, etage of kamer huren of onderhuren. Daarbij zijn zij aangewezen op de particuliere markt. Huurbescherming is dan lastig af te dwingen.

Meestal zal het huren van woonruimte echter niet aan de orde zijn en is een vorm van opvang nodig zoals een bed-bad-broodvoorziening, of onderdak bij

particulieren thuis. Bij beide opties moet bedacht worden dat ze tijdelijk zijn en dat er gezocht moet worden naar een definitieve oplossing. Een illegaal verblijf in Nederland biedt geen perspectief op de langere termijn.

Opvang in een Bed-bad-broodvoorziening

Raadpleeg VluchtelingenWerk, INLIA of een plaatselijke hulporganisatie voor ongedocumenteerden of de asielzoeker in aanmerking komt voor opvang in een bed-bad-broodvoorziening. Er moet dan aan minstens één van de volgende criteria voldaan zijn:

- Er loopt nog een procedure of er is een nieuwe procedure gestart;
- De vluchteling verblijft legaal in Nederland maar is verstoken van voorzieningen van Rijkswege (geen opvang/huisvesting, geen inkomsten/uitkering, geen verzekering);
- De vluchteling werkt actief en controleerbaar mee aan zijn vertrek;
- Er zijn humanitaire gronden waarop het gemeentebestuur het onacceptabel acht dat er geen opvang voor de vluchteling is (ernstige ziekte, zwangerschap).

INLIA werkt samen met veel burgerlijke gemeenten bij het vinden van dergelijke opvang. Waar dat niet zo is, is er vaak wel een plaatselijke (al dan niet particuliere) organisatie die dergelijke opvang kan regelen, bijvoorbeeld in samenwerking met de kerken.

➡ Voor meer informatie over hulporganisaties voor vluchtelingen: zie 'Hulp voor helpers', blz. 28.

Opvang thuis

Ook familie, vrienden of goede kennissen in Nederland kunnen opvang bieden. U kunt ook contact zoeken met eventuele migrantenkerken van land- of taalgenoten. Soms kunnen zij ook opvang bieden, of helpen met advies en informatie.

➡ Zie de 'kerkzoeker' op de site van de PKN.

Meestal raadt Gave het af om een asielzoeker thuis op te vangen, omdat daarmee geen perspectief geboden wordt. Alleen als er nog een procedure loopt die enige kans van slagen lijkt te hebben, of als iemand zich voorbereidt op terugkeer, kan tijdelijke opvang zinvol zijn.

Enkele dingen die belangrijk zijn om van tevoren af te wegen:

- Kijk goed naar uw persoonlijke omstandigheden en eventuele gezinssituatie. Zien u en uw huisgenoten het zitten om iemand op te vangen? En voor hoe lang? Zijn er andere mensen die de opvang kunnen overnemen als de noodsituatie te lang duurt of als het teveel wordt?

- Er kan gemakkelijk een afhankelijkheidsrelatie ontstaan, die voor beide partijen op de lange duur onhoudbaar is.
- Welke medische zorg heeft de asielzoeker nodig? Lichamelijk of geestelijk? En wie kan deze zorg bieden? Vraag de asielzoeker gerust naar zijn gezondheidssituatie.
- De extra kosten (reiskosten, eten en drinken) kunnen aardig oplopen. Wat kan de asielzoeker hierin zelf dragen? U kunt hem gerust vragen naar zijn financiële situatie. Kan de kerkelijke gemeente misschien hieraan bijdragen?

Betrek ook anderen bij deze vragen en overwegingen en breng het in gebed.

Als u besluit om iemand bij u thuis op te vangen, maak dan goede afspraken. Wees van meet af aan duidelijk dat het tijdelijk is en geef aan voor hoe lang. Maak afspraken over huisregels. Het is goed om de asielzoeker de ruimte te geven om iets voor u te doen; helpen in het huishouden, een keer koken of klussen in huis of in de kerk. Zorg zelf ook voor een netwerk om u heen. Het is belangrijk om de steun te hebben van uw kerkelijke gemeente. Geef iemand die u vertrouwt de bevoegdheid om een besluit te nemen op het moment dat hij van mening is dat u door een te grote emotionele betrokkenheid geen afgewogen beslissingen meer kunt nemen.

Als u uitgeprocedeerde asielzoekers in huis hebt, moet u dat officieel melden bij de lokale overheid. In de praktijk wordt dat voor kennisgeving aangenomen. Wordt geen melding gedaan, dan blijkt dat ook geen nadelige gevolgen te hebben.

Kiza is als jongeman twee jaar opgevangen in een Nederlands gezin: “Ik vind het achteraf gezien heel dapper van ze dat ze mij ondanks de complexiteit van een andere taal en cultuur in huis hebben opgevangen. Ik kijk daar met enorm veel respect en dankbaarheid op terug.”

Onze ervaring is dat mensen vaak getraumatiseerd zijn en veel ondersteuning en begeleiding nodig hebben. Het kost heel veel energie en tijd om mensen echt naar een nieuw perspectief te helpen. Alleen onderdak bieden is daarvoor niet voldoende.’

Connie, medewerkster bed-bad-broodopvang

Onderwijs, werk en dagbesteding

Zinnvolle dagbesteding is belangrijk voor het gevoel van eigenwaarde van de asielzoeker. Minderjarige kinderen hebben recht op onderwijs. Als ze zich vóór hun achttiende hebben ingeschreven voor een vervolgopleiding mogen ze deze opleiding afmaken. Ook als ze achttien zijn en er nog een procedure loopt, mogen ze nog met een studie beginnen.

Uitgeprocedeerde asielzoekers mogen geen betaald werk doen en ook geen vrijwilligerswerk. Er zijn ook lokale initiatieven waarbij mensen met medeweten van de burgerlijke gemeente cursussen volgen in bijvoorbeeld naaien, fietsenreparatie of tuinonderhoud. Daarnaast is sport ook een gezonde en welkome afleiding.

Gezondheidszorg

Hoewel een uitgeprocedeerde asielzoeker geen zorgverzekering kan afsluiten, kan hij wel een huisarts raadplegen. Hij behoudt het recht op alle zorg die onder het basispakket van de zorgverzekering valt. De kosten hiervoor worden vergoed uit een regeling die wordt uitgevoerd door het Zorginstituut Nederland. Het kan voorkomen dat een zorgverlener niet op de hoogte is van deze vergoedingsregeling en daarom terughoudend is de asielzoeker te behandelen. Als zorg ten onrechte geweigerd lijkt te worden, neem dan contact op met Dokters van de Wereld.

Trouwen

Ongedocumenteerden mogen in Nederland trouwen met een partner die rechtmatig in Nederland verblijft, dat wil zeggen: iemand die de Nederlandse nationaliteit of de nationaliteit van een ander EU-land heeft, of die een verblijfsvergunning in Nederland heeft. Maar trouwen geeft nog geen recht op verblijf, want de overheid redeneert meestal dat iemand zijn recht op gezinsleven ook elders kan uitoefenen. Als geen van beide partners een verblijfsvergunning heeft kunnen zij formeel niet trouwen.

Begeleiding van nieuwe gelovigen

Als u te maken hebt met een asielzoeker die tot geloof gekomen is en tegelijk uitgeprocedeed raakt, kan de begeleiding extra complex worden, omdat er meerdere dingen door elkaar gaan lopen.

De bekering of geloofsgroei van de asielzoeker kan aanleiding vormen voor een hernieuwde asielaanvraag. Het is raadzaam zo'n nieuwe aanvraag grondig voor te bereiden en er dus tijd voor te nemen. De juridische afdeling van Gave heeft hierin veel expertise. Ook de kerk kan een belangrijke rol spelen. Als er tegelijkertijd sprake is van opvang vanuit de kerk is het raadzaam om een andere kerkelijke gemeente te vragen daarvoor de verantwoordelijkheid te nemen. Zo kan voorkomen worden dat er vanuit de opvangsituatie een druk ontstaat om het voorbereidingstraject voor de nieuwe asielaanvraag te versnellen. Naburige kerken kunnen hierover onderling afspraken maken, zodat zij elkaar hierin tot steun kunnen zijn. Voor een uitgebreidere behandeling van deze en dergelijke vragen verwijzen wij naar onze brochure 'In goede aarde'.

Hulp voor helpers

Gave

Gave heeft veel te bieden op het gebied van informatie, advies, ondersteuning en toerusting in het omgaan met asielzoekers. Neem gerust contact met ons op.
0341 - 460 328, servicedesk@gave.nl, www.gave.nl

Als u specifieke vragen hebt over de asielprocedure van iemand of over de situatie van iemand die is uitgeprocedeerd, neem dan gerust contact op met onze juridische afdeling:

0341 - 460 328, juridisch@gave.nl, www.gave.nl/juridisch

Andere organisaties

Dokters van de Wereld zet zich in Nederland in voor het recht op gezondheid en de toegang tot zorg voor mensen zonder geldige verblijfspapieren.

020 - 465 2866, www.doktersvandewereld.org

De 'kerkzoeker' op de site van de PKN (Protestantse Kerk in Nederland) biedt een overzicht van migrantenkerken.

Zie www.protestantsekerk.nl/kerkzoeker. Selecteer bij 'denominatie': 'migrantkerken'.

INLIA (Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven ten behoeve van Asielzoekers) is een interkerkelijke organisatie die juridisch advies en maatschappelijke hulp biedt aan uitgeprocedeerde asielzoekers.

In een aantal gevallen kunnen zij ook hulp bieden bij het vinden van bed-bad-broodopvang en bij terugkeer.

050 - 313 8181, www.inlia.nl

IOM (Internationale Organisatie voor Migratie) biedt hulp bij terugkeer naar het land van herkomst.

088 - 746 4466, www.iom-nederland.nl

Kerk in Actie biedt informatie gericht op kerken in contact met asielzoekers, o.a. een 'Draaiboek terugkeer' voor uitgeprocedeerden.

030 - 880 1456, www.kerkinactie.nl/diakenen-zwo

LOS (Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt) verschaft informatie over basisrechten voor ongedocumenteerden.

010 - 747 0156, www.stichtinglos.nl

Solid Road helpt uitgeprocedeerde asielzoekers bij terugkeer naar hun land van herkomst, met name d.m.v. vaktrainingen.

06 - 274 808 85, www.solidroad.nl

VluchtelingenWerk Nederland behartigt de belangen van asielzoekers en biedt onder meer informatie over de asielprocedure.

020 - 346 7200, www.vluchtelingenwerk.nl

Bronvermeldingen

De persoonlijke verhalen en uitspraken in deze brochure zijn afkomstig uit de volgende bronnen:

- pag. 4 (Bahereh) – ontleend aan: Michiel Bakker, 'Egyptische asielzoeker: Ons leven staat stil in het azc', Reformatorisch Dagblad, 12 mei 2016
- pag. 5 (Krijn de Jong) – ontleend aan: www.christelijknieuws.nl, 19 oktober 2015
- pag. 8 (Lúcia) - ontleend aan: www.oneworld.nl, 'Mijn verhaal als asielkind', 25 oktober 2015
- pag. 20 ('meneer C.') – ontleend aan: INLIA, 'Nieuwe kansen – verhalen uit het transithuis', www.inlia.nl/transithuis.html
- pag. 23 – De uitspraken van Kiza en Connie zijn ontleend aan het tv-programma 'Dilemma' van de EO, uitgezonden op 8 augustus 2015.

De foto's in deze brochure zijn bedoeld als illustratie. De afgebeelde personen hebben niet een directe relatie met een persoonlijk verhaal uit deze brochure.

gevlucht.

Vanwege oorlog, uitzichtloosheid, chaos of onderdrukking. Ze leefden in onzekerheid, en zoeken veiligheid en een vreedzaam leven.

gezien.

Gevlucht, maar geen nummer. Een persoon, een mens. Geschapen, gezien en geliefd door God.

geliefd.

Geliefd door God én door mensen. Broodnodig voor iedereen, ook voor vluchtelingen. Wij geven die liefde door, samen met vele vrijwilligers.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk

T 0341 46 03 28

E servicedesk@gave.nl

IBAN NL85 INGB 0006 9900 56

www.gave.nl

gave

gevlucht. gezien. geliefd